

Ѡ Ћ Ѡ Ѡ Ѡ Ћ

Ѡմ්ස්කුග්ස් මැංසාපාරි රුච්චතෙම්බිරි චෘම්ස්කුස්ස්ම්වූඇ

B A Š Ć I N A

Glasilo Društva prijatelja glagoljice

BROJ 2

PROLJEĆE

1994.

මුද්‍රණයාටුව

මුද්‍රණ සංඛ්‍යාව

Ѡ	A	1	Ѡ	Ѡ	Ѡ	F	500
Ћ	B	2	Ѡ	Ѡ	Ѡ	H	600
Ѡ	V	3	Ѡ	Ѡ	Ѡ	(O)	700
Ѡ	G	4	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ć, ŠĆ	800
Ѡ	D	5	Ѡ	Ѡ	Ѡ	C	900
Ѡ	E	6	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Č	1000
Ѡ	Ž	7	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Š	
Ѡ	Dz	8	Ѡ	Ѡ	Ѡ	I (poluglas)	
Ѡ	Z	9	Ѡ	Ѡ	Ѡ	JA, (I)JE	
Ѡ	(I)	10	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ju	
Ѡ	I	20	Ѡ	Ѡ	Ѡ	J	

සාම්ස්කුග්ස් මැංසාපාරි – ZAGREB

POZDRAV ČITATELJIMA

Štovane čitateljice i čitatelji! Dragi prijatelji glagoljice!

Evo i drugog broja našeg lista - "Bašćine". Glagolska baština najuže je povezana s liturgijom, pa ćemo i mi nastojati izborom štiva pratiti liturgijska razdoblja. Ovaj broj izlazi u korizmeno-uskrsnom vremenu, te u njemu susrećemo, osim tekstova o glagoljici i glagoljaštvu, poglavito one koji dotiču i osvjetljuju velike tajne: patnje i smrti, radosti i vječnoga života. Nadamo se, da će Vam oni biti novi poticaj za druženje s glagoljicom i usvajanje glagoljaške baštine. Pozivljemo Vas stoga, da nam se pridružite na idućim redovitim mjesecnim predavanjima DPG, kao i na tečaju glagoljičkog tiska na računalima za one koji imaju mogućnost služiti se njima. Veselit će nas Vaši dopisi - obavijesti, prijedlozi i primjedbe na našu djelatnost i list "Bašćinu". Do idućih susreta i idućeg broja srdačno Vas pozdravlja želeći Vam radosne i mirom posvećene Uskrsne blagdane.

Urednik:

ଯତ୍ନମହାରା ଓ ପଦମହାରାମ ଅପରାଧ ଏ ପଦମହାରାମ ଅପରାଧ !
ଯେବେଳେ ଗନ୍ଧକମେଟୀ ଅପରାଧ କରିବାର ପରିଶ୍ରମ !

246

ФБЭМъР84

ISSN 1330-366X, Baščina (Zagreb)

Izdavač: Društvo prijatelja glagoljice – Zagreb, Strossmayerov trg 4, Matica hrvatska

Uredništvo: Vlatko Bilić, Josip Bratulić, Vladimir Čepulić, Stjepan Damjanović, Mato Marčinko, Darko Žubrinić

Glavni i odgovorni urednik: Vladimir Ćepulić

Fax. 629-946

Rukopisi se ne vraćaju.

Inicijal slova e na naslovnoj stranici izradio je *Vlatko Bilić*.

OSNOVNO O GLAGOLJICI

1. Više od tisuću godina Hrvati su se na manjem ili većem dijelu svoga narodnoga prostora služili glagoljicom. U 10., 11. i 12. stoljeću ona je jedino pismo kojim se bilježi hrvatska riječ, a od 13. do 15. stoljeća više nije jedino, ali jest premoćno u bilježenju hrvatskoga jezika.

2. Do 12. stoljeća glagoljicom se služe i preci današnjih Bugara, Makedonaca i Čeha. Od 13. st. na dalje glagoljicom se služe samo Hrvati. Iznimno, glagoljica će se upotrebljavati u samostanu Emaus (u predgrađu Praga) i u samostanu Kleparz (u predgrađu Krakowa), ali ta je djelatnost usko povezana s hrvatskim glagoljašima koje su češki kralj Karlo IV. i poljski kralj Wladislaw Jagiello pozvali da ožive zamrlu glagoljicu na tamošnjim prostorima.

3. Izumitelj glagoljice Konstantin Solunski, poznatiji kao Sveti Ćiril, ostavio je u njoj trage svoje filološke genijalnosti (skupine glasova koje se slično izgovaraju, slične su i u pismu) i svoga svjetnoazora (temeljni elementi najstarije glagoljice su kršćanski simboli: križ, trokut i krug). Na hrvatskom tlu glagoljica će poprimiti uglaste oblike i uskladit se sa čakavskim fonološkim sustavom. Dobit ćemo njezin oblik poznat u znanosti pod nazivom *hrvatska glagoljica*.

4. Glagoljicom je pisan velik broj spomenika izvanredno važnih za povijest hrvatskoga jezika, naše književnosti i naše ukupne, ne samo kulturne povijesti. Da Vas podsjetimo na neke:

a) *Bašćanska ploča* (oko 1100.) stoji na samom početku povijesti našega jezika i naše književnosti. Znameniti naš filolog Stjepan Ivšić nazvao ju je "dragim kamenom hrvatskoga jezika". Pisana je mješavom staroslavenskoga i starohrvatskoga jezika, a ta mješavina je prvi poznati nam pokušaj da se stvori na širem teritoriju prihvatljiv književni jezik. Na ploči se prvi put na hrvatskom jeziku spominje ime našega naroda, jer se kaže: Zvonimir, kralj hrvatski.

b) *Vinodolski zakon* (1288.) najstariji je hrvatski zapisani zakon i drugi po starosti u slavenskom svijetu (iza Ruske pravde). Manje je poznato da je taj spomenik preveden na sve tzv. svjetske jezike i neke druge, jer su povjesničari europske pravne tradicije u njemu vidjeli posebnu vrijednost s obzirom na specifično uređivanje odnosa među ljudima. Vinodolski zakon stoji na početku odlične hrvatskoglagoljske prakse bilježenja pravnih normi: sačuvane su nam brojne povjesno-pravne listine i statuti gradova pisani glagoljicom. Posebno mjesto među njima ima *Razvod istarski*, njegov temeljni sloj pisan je 1275., koji na, za pravne tekstove neobičan način (s puno elemenata koji pripadaju književnosti u užem smislu) opisuje slavenski običaj razvođenja zemljista. Tekst je pisan latinskim, njemačkim i hrvatskim jezikom.

c) *Prvotisak Misala iz 1483.* Prva naša tiskana knjiga, glagoljski *Misal po zakonu rimskoga dvora* otisnut je 22. veljače 1483. Društvo prijatelja glagoljice će nastojati realizirati prijedlog akademika Eduarda Hercigonje da se taj datum slavi kao *Dan hrvatske kulture*. Uistinu je impresivno kako su se hrvatski glagoljaši brzo uključili u Gutenbergovu galaksiju i otisnuli prvi misal u Europi koji nije bio tiskan latinicom i nije bio na latinskom jeziku. Tiskanje prve knjige najvažniji je korak u demokratizaciji kulture u jednom narodu: sada do knjige mogu doći mnogi, a ne samo nekolicina za koje se one mukotrpno prepisuju. Hrvatski glagoljaši tiskat će svoje knjige i u Hrvatskoj (Kosinj, Senj, Rijeka) i u inozemstvu (Venecija, Rim, Urach).

5. Kada opisuju svoje najvažnije primjerke, mnoge najpoznatije knjižnice na svijetu navedu poneku hrvatsku knjigu pisani glagoljicom. Najljepši hrvatskoglagoljski rukopisni *Hrvojev misal* (1404.) našao se u Biblioteci turskih sultana u Carigradu, čuveni *Novakov misal* (iz 1386.) nalazi se u Beču; mnogi vrijedni kodeksi čuvaju se u Vatikanu, Petrogradu, Washingtonu, Kopenhagenu, Londonu, Oxfordu, Moskvi, Budimpešti itd. Biblioteke koje su na različite načine do njih došle ponose se njima i tim više imamo se pravo ponositi mi, jer su te knjige pisali naši preci.

6. Srednjovjekovna hrvatska kultura bila je tropismena. Glagoljica je bila premoćan medij izražavanja. Nije bila, kao što mnogi misle, pa i pišu, samo pismo liturgijskih knjiga, nego i pismo čovjekove svakodnevice na kojem je on bilježio da je sagradio kuću, prodao stoku itd.

Nije glagoljica nestala iz uporabe stoga što je navodno teška za pisanje. Nestala je jer je iza latinice i cirilice stajala veća gospodarska i politička snaga.

Danas je naše pismo latinica i ne bi bilo razumno niti bi imalo ikakvih izgleda na uspjeh kada bi tko pokušao istinuti je iz bilo kojega odsječka našega života. Glagoljicu ipak ne bismo smjeli zaboraviti. Ima puno prostora za nju i osobito među onima kojima hrvatska kulturna tradicija nije puka fraza na ustima, nego su svjesni da je nužno vrijednosti tradicije uključivati u našu suvremenost.

Stjepan Damjanović

SPOJENICE U GLAGOLJICI

Posebnu draž glagoljskim rukopisima i knjigama daju spojenice, ili stručno ligature. Spojenice se dobivaju iz glagoljskih slova tako da se jednakili ili slični dijelovi dvaju (ili više) glagoljskih slova iskoriste kao zajednički dijelovi za tvorbu novog, sažetog znaka. Pogledajmo npr. slova **м** i **м**. Spojenica **мм** čitat će se kao 'tv'. Tako npr. riječ **збогом** možemo pisati i kao **збогом**. Drugi primjer dobivamo ako uzmemoslova **м** i **м** te načinimo spojenicu **мм**. Pročitajte sada ovu riječ: **ммм**. Moguće su i spojenice koje povezuju tri i više glagoljskih slova. Npr. spojenica **ммм**, sastavljena je od **м-м-м**, spojenica **ммм** od **м-м-м**. Pomoću njih možemo napisati: **ммм**, **ммм**.

Spojenice se ponekad rabe i kao kratice za neke pojmove. Tako npr. grad **Загреб** u glagoljskim tekstovima ponekad ima kratku oznaku **м**, sastavljenu očvidno od **м** i **б**. Svi dosadašnji primjeri se odnose na tzv. *vodoravne spojenice* (ili horizontalne ligature). Postoje još i *okomite spojenice*, poput **м** (to) ili **а** (ot, transliterira se kao **о**), obje sastavljene od **м** i **а**, zatim **м**, sastavljena od **а** i **а** itd. Moguće su i kombinacije horizontalnih i vertikalnih ligatura, kao kod **мм**. Tako umjesto **мешавина** možemo pisati i **мешавин**. U istoj riječi može se pojaviti i više spojenica istodobno, kao npr. u glagolu 'posoliti': **пледам** ili **пледам**.

Posebno su zanimljivi znakovi poput **мм**, koji se čita kao *ml*. Nastao je iz veoma starog, tzv. granatog 'm', koji izgleda ovako: **м**. Granati 'm' je s vremenom zamijenjen sa **мм** (dvokatni 'm'), iz kojeg je kombinacijom s **м** nastao znak **мм**. Kapica, tj. kvadratič na vrhu ligature **мм** došla je od kapice slova **м**. Pomoću **мм** možemo napisati npr. **мешавина**, **загреб**. Isto tako **ммр**, iako možemo pisati i **ммр** ili **ммр**. U glagoljskoj literaturi postoji mnoštvo ligatura. U hrvatskim glagoljskim knjigama ih ima oko dvjesto, a u rukopisima još mnogo više. Na pr. samo za potrebe prvotiska **изгледији** iz 1483.g. izliveno ih je 39. U "Regulama sv. Benedikta" nabrojeno ih je 62. Navedimo malu tablicu spojenica:

мм	am	мм	il	мм	li	мм	mo	мм	pl	мм	prv	мм	tvo
мм	bl	мм	ili	мм	lo	мм	ms	мм	po	мм	pt	мм	vd
мм	bo	мм	it	мм	lt	мм	mž	мм	pod	мм	so	мм	vl
мм	br	мм	jaže	мм	lv	мм	no	мм	pot	мм	ti	мм	vod
мм	go	мм	jeje	мм	lju	мм	ol	мм	poto	мм	tl	мм	vt
мм	gr	мм	jur	мм	ljud	мм	oli	мм	potr	мм	to	мм	zl
мм	ho	мм	jutr	мм	ml	мм	olju	мм	povr	мм	tr	мм	zo
мм	hr	мм	ko	мм	mlč	мм	ot	мм	pr	мм	tv	мм	zr

U latiničkoj transliteraciji se ligature iz glagoljskih tekstova obično ne bilježe posebno, čime se zapravo neke informacije o glagoljskom originalu gube. Ponekad se ligature označuju crticom, kao npr. *oblak* za **збогом**, ili *povišenim* slovom, kao gore spomenuti **о**.

Svrha spojenica bila je u prvom redu ušteda prostora. Osim toga, stari su glagoljski tekstovi redovito pisani dvostupčano, pa su se uporabom ili neuporabom ligatura mogli lakše regulirati pravilni razmaci između riječi.

Darko Žubrinić
(iz knjige "GLAGOLJICA ZA RADOZNALCE", u pripremi)

OSNOVNO O GLAGOLJICI

1. Više od tisuću godina Hrvati su se na manjem ili većem dijelu svoga narodnoga prostora služili glagoljicom. U 10., 11. i 12. stoljeću ona je jedino pismo kojim se bilježi hrvatska riječ, a od 13. do 15. stoljeća više nije jedino, ali jest premoćno u bilježenju hrvatskoga jezika.

2. Do 12. stoljeća glagoljicom se služe i preci današnjih Bugara, Makedonaca i Čeha. Od 13. st. na dalje glagoljicom se služe samo Hrvati. Iznimno, glagoljica će se upotrebljavati u samostanu Emaus (u predgrađu Praga) i u samostanu Kleparz (u predgrađu Krakowa), ali ta je djelatnost usko povezana s hrvatskim glagoljašima koje su češki kralj Karlo IV. i poljski kralj Wladislaw Jagiello pozvali da ožive zamrlu glagoljicu na tamošnjim prostorima.

3. Izumitelj glagoljice Konstantin Solunski, poznatiji kao Sveti Ćiril, ostavio je u njoj tragove svoje filološke genijalnosti (skupine glasova koje se slično izgovaraju, slične su i u pismu) i svoga svjetnoazora (temeljni elementi najstarije glagoljice su kršćanski simboli: križ, trokut i krug). Na hrvatskom tlu glagoljica će poprimiti uglaste oblike i uskladit se sa čakavskim fono-loškim sustavom. Dobraćemo njezin oblik poznat u znanosti pod nazivom *hrvatska glagoljica*.

4. Glagoljicom je pisan velik broj spomenika izvanredno važnih za povijest hrvatskoga jezika, naše književnosti i naše ukupne, ne samo kulturne povijesti. Da Vas podsjetimo na neke:

a) *Bašćanska ploča* (oko 1100.) stoji na samom početku povijesti našega jezika i naše književnosti. Znameniti naš filolog Stjepan Ivšić nazvao ju je "dragim kamenom hrvatskoga jezika". Pisana je mješavinom staroslavenskoga i starohrvatskoga jezika, a ta mješavina je prvi poznati nam pokušaj da se stvori na širem teritoriju prihvatljiv književni jezik. Na ploči se prvi put na hrvatskom jeziku spominje ime našega naroda, jer se kaže: Zvonimir, kralj hrvatski.

b) *Vinodolski zakon* (1288.) najstariji je hrvatski zapisani zakon i drugi po starosti u slavenskom svijetu (iza Ruske pravde). Manje je poznato da je taj spomenik preveden na sve tzv. svjetske jezike i neke druge, jer su povjesničari europske pravne tradicije u njemu vidjeli posebnu vrijednost s obzirom na specifično uređivanje odnosa među ljudima. Vinodolski zakon stoji na početku odlične hrvatskoglagoljske prakse bilježenja pravnih normi: sačuvane su nam brojne povjesno-pravne listine i statuti gradova pisani glagoljicom. Posebno mjesto među njima ima *Razvod istarski*, njegov temeljni sloj pisan je 1275., koji na, za pravne tekstove neobičan način (s puno elemenata koji pripadaju književnosti u užem smislu) opisuje slavenski običaj razvođenja zemljišta. Tekst je pisan latinskim, njemačkim i hrvatskim jezikom.

c) *Prvotisak Misala iz 1483.* Prva naša tiskana knjiga, glagoljski *Misal po zakonu rimskoga dvora* otisnut je 22. veljače 1483. Društvo prijatelja glagoljice će nastojati realizirati prijedlog akademika Eduarda Hercigonje da se taj datum slavi kao *Dan hrvatske kulture*. Uistinu je impresivno kako su se hrvatski glagoljaši brzo uključili u Gutenbergovu galaksiju i otisnuli prvi misal u Europi koji nije bio tiskan latinicom i nije bio na latinskom jeziku. Tiskanje prve knjige najvažniji je korak u demokratizaciji kulture u jednom narodu: sada do knjige mogu doći mnogi, a ne samo nekolicina za koje se one mukotrpno prepisuju. Hrvatski glagoljaši tiskat će svoje knjige i u Hrvatskoj (Kosinj, Senj, Rijeka) i u inozemstvu (Venecija, Rim, Urach).

5. Kada opisuju svoje najvažnije primjerke, mnoge najpoznatije knjižnice na svijetu navedu poneku hrvatsku knjigu pisani glagoljicom. Najljepši hrvatskoglagoljski rukopisni *Hrvojev misal* (1404.) našao se u Biblioteci turskih sultana u Carigradu, čuveni *Novakov misal* (iz 1386.) nalazi se u Beču; mnogi vrijedni kodeksi čuvaju se u Vatikanu, Petrogradu, Washingtonu, Kopenhagenu, Londonu, Oxfordu, Moskvi, Budimpešti itd. Biblioteke koje su na različite načine do njih došle ponose se njima i tim više imamo se pravo ponositi mi, jer su te knjige pisali naši preci.

6. Srednjovjekovna hrvatska kultura bila je tropismena. Glagoljica je bila premoćan medij izražavanja. Nije bila, kao što mnogi misle, pa i pišu, samo pismo liturgijskih knjiga, nego i pismo čovjekove svakodnevice na kojem je on bilježio da je sagradio kuću, prodao stoku itd.

Nije glagoljica nestala iz uporabe stoga što je navodno teška za pisanje. Nestala je jer je iza latinice i cirilice stajala veća gospodarska i politička snaga.

Danas je naše pismo latinica i ne bi bilo razumno niti bi imalo ikakvih izgleda na uspjeh kada bi tko pokušao istinuti je iz bilo kojega odsječka našega života. Glagoljicu ipak ne bismo smjeli zaboraviti. Ima puno prostora za nju i osobito među onima kojima hrvatska kulturna tradicija nije puka fraza na ustima, nego su svjesni da je nužno vrijednosti tradicije uključivati u našu suvremenost.

Stjepan Damjanović

SPOJENICE U GLAGOLJICI

Posebnu draž glagoljskim rukopisima i knjigama daju spojenice, ili stručno ligature. Spojenice se dobivaju iz glagoljskih slova tako da se jednaki ili slični dijelovi dvaju (ili više) glagoljskih slova iskoriste kao zajednički dijelovi za tvorbu novog, sažetog znaka. Pogledajmo npr. slova **т** i **т**. Spojenica **тт** čitat će se kao 'tv'. Tako npr. riječ **такошћ** možemo pisati i kao **такошћ**. Drugi primjer dobivamo ako uzmemoslova **т** i **т** te načinimo spojenicu **тт**. Pročitajte sada ovu riječ: **ттакошћ**. Moguće su i spojenice koje povezuju tri i više glagoljskih slova. Npr. spojenica **ттт** sastavljena je od **т-т-т**, spojenica **ттт** od **т-т-т**. Pomoću njih možemo napisati: **тттт**, **тттт**.

Spojenice se ponekad rabe i kao kratice za neke pojmove. Tako npr. grad **такошћ** u glagoljskim tekstovima ponekad ima kratku oznaku **т**, sastavljenu očevidno od **т** i **с**. Svi dosadašnji primjeri se odnose na tzv. *vodoravne spojenice* (ili horizontalne ligature). Postoje još i *okomite spojenice*, poput **т** (to) ili **т** (ot, transliterira se kao 'o'), obje sastavljene od **т** i **т**, zatim **т**, sastavljena od **т** i **т** itd. Moguće su i kombinacije horizontalnih i vertikalnih ligatura, kao kod **тт**. Tako umjesto **такошћ** možemo pisati i **такошћ**. U istoj riječi može se pojaviti i više spojenica istodobno, kao npr. u glagolu 'posoliti': **ттттт** ili **ттттт**.

Posebno su zanimljivi znakovi poput **т**, koji se čita kao *ml*. Nastao je iz veoma starog, tzv. granatog 'm', koji izgleda ovako: **т**. Granati 'm' je s vremenom zamijenjen sa **т** (dvokatni 'm'), iz kojeg je kombinacijom s **т** nastao znak **т**. Kapica, tj. kvadratična na vrhu ligature **т** došla je od kapice slova **т**. Pomoću **т** možemo napisati npr. **такошћ**, **такошћ**. Isto tako **ттт**, iako možemo pisati i **ттт** ili **ттт**. U glagoljskoj literaturi postoji mnoštvo ligatura. U hrvatskim glagoljskim knjigama ih ima oko dvjesto, a u rukopisima još mnogo više. Na pr. samo za potrebe prvočika **такошћ** iz 1483.g. izliveno ih je 39. U "Regulama sv. Benedikta" nabrojeno ih je 62. Navedimo malu tablicu spojenica:

тт	am	тт	il	тт	li	тт	mo	тт	pl	тт	prv	тт	tvo
тт	bl	тт	ili	тт	lo	тт	ms	тт	po	тт	pt	тт	vd
тт	bo	тт	it	тт	lt	тт	mž	тт	pod	тт	so	тт	vl
тт	br	тт	jaže	тт	lv	тт	no	тт	pot	тт	ti	тт	vod
тт	go	тт	jeje	тт	lju	тт	ol	тт	poto	тт	tl	тт	vt
тт	gr	тт	jur	тт	ljud	тт	oli	тт	potr	тт	to	тт	zl
тт	ho	тт	jutr	тт	ml	тт	olju	тт	povr	тт	tr	тт	zo
тт	hr	т	ko	тт	mlč	т	ot	т	pr	тт	tv	тт	zr

U latiničkoj transliteraciji se ligature iz glagoljskih tekstova obično ne bilježe posebno, čime se zapravo neke informacije o glagoljskom originalu gube. Ponekad se ligature označuju crticom, kao npr. oblak za **ттт**, ili povиšenim slovom, kao gore spomenuti *ot*.

Svrha spojenica bila je u prvom redu ušteda prostora. Osim toga, stari su glagoljski tekstovi redovito pisani dvostupčano, pa su se uporabom ili neuporabom ligatura mogli lakše regulirati pravilni razmaci između riječi.

Darko Žubrinić
(iz knjige "GLAGOLJICA ZA RADOZNALCE", u pripremi)

STALA MAJKA POD RASPELOM

(STABAT MATER)

કૃત્તુમીની અનુભૂતિ મારા કાદુરે આપીની,
મારા કાદુરે આપીની મારુણી અનુભૂતિ મારી,
ફાનુરીની અનુભૂતિ મારુણી અનુભૂતિ મારી.

બ ક્રિયાની વાચી અનુભૂતિ મારી
લાગે બાળ વાચી અનુભૂતિ મારી
અનુભૂતિ મારી અનુભૂતિ મારી !

કૃત્તુમી અનુભૂતિ મારી કોઈ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

ફાનુરીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

ફાનુરીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

ફાનુરીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

કૃત્તુમીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
કૃત્તુમીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

ફાનુરીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ ?

ફાનુરીની અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ અનુભૂતિ ,
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ અનુભૂતિ , અનુભૂતિ
અનુભૂતિ !

તાતોર, કર્માંશાહ

Hrvatski prvotisak – Misal po zakonu rimskoga dvora, 1483.
IZ MUKE PO SV. LUKI, Lk 23, 32-53.

Tumač nekih manje poznatih riječi ($\ddot{\text{e}} = \text{a} = \text{i}$, e, je):

veděhu (*že*) – vodiše (pak); *jetera* – neka; *zloděja* – zločinca; *prišadše* – došavši; *naricajemo* – zvano; *raspeše i* – raspeše ga; *o šiju jego* – njemu s lijeva; [...] *že* – [...]; *glagolaše* – govoraše; *otpusti* – oprosti; *ne videt' bo* – jer ne znaju; *tvoret'* – čine; *rizi jego* – njegove haljine; *metaše žrēb* – bacaše kocku; *žduće* – čekajući; *glagolajuće* – govoreći; *inije* – druge; *ašće* – ako; *napisanje* – natpis; *Hr'st'* – Krist; *vojini* – vojnici; *jemu* – njemu; *cēsar* – kralj; *slövesi* – rijećima; *se jest* – ovo je; *visećiju* – visećih, raspetih; *hulaše ji* – huljaše ga (hulio je na njega); *glagole* – govoreći; *naju* – nas; *otvećav'* – odgovaraajući; *ne li ti bojišiše* – zar se ti ne bojiš; *jako* – jer, kako, kao, otprilike; *v tomžde* – u istom; *po děлом naju* – po djelima našim; *usprijemlevě* – primismo; *si* – ovaj; *pomeni me* – sjeti me se; *jegda* – kada; *jemu* – njemu; *amen* – doista; *glagolju tebě* – kažem ti; *godina* – sat (vrijeme); *jako* – otprilike; *opona* – zavjesa; *po srđe* – po sredini; *vzapi* – zavapi; *v rucē* – u ruke; *se rek'* – ovo rekavši; *izdaše* – izdahnu; *bivšeje* – što se dogodilo; *pravdan* – pravedan; *vsi narodi* – svi ljudi, sav narod; *pozor sa* – ovaj prizor; *vzvraćahu* – vraćahu se; *znani jego* – njegovi znanci; *zreće sih* – gledajući ovo; *po nem* – za njim; *se* – evo, gle; *iže* – koji; *sa* – ovaj; *svetu ih'* – njihovu savjetu; *dějaniju* – postupku; *čajaše* – čekaše očekivaše; *ta* – on, taj; *pristupal'* – pristupivši; *s'nam'*; – skinuvši; *obit'* je – obavi ga (umota ga); *v nemže* – u njemu (u kojem); *niktože nikoliže* – nitko nikada.

IZ MUKE PO SV. LUKI

Lk 23, 32-53

Raspeće

A vodili su i drugu dvojicu, zločince, da ih s njime pogube. I kada dodoše na mjesto zvano Lubanja, ondje razapeše njega i te zločince, jednoga zdesna, drugoga slijeva. A Isus je govorio: "Oče, oprosti im, ne znaju što čine!" I razdijeliše među se haljine njegove bacivši kocke. Stajao je ondje narod i promatrao. A podrugivali se i glavari govoreći: "Druge je spasio, neka spasi sam sebe ako je on Krist Božji, Izabranik!" Izrugivali ga i vojnici, prilazili mu i nudili ga octom govoreći: "Ako si ti kralj židovski, spasi sam sebe!" A bijaše i natpis ponad njega: "Ovo je kralj židovski."

Dobri razbojnik

Jedan ga je od obješenih zločinaca pogrdiova: "Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!" A drugi ovoga prekoravaše: "Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi jer primamo što smo djelima zasluzili, a on – on ništa opako ne učini." Onda reče: "Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje." A on će mu: "Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!"

Isusova smrt

Bijaše već oko šeste ure kad nastala tama po svoj zemlji – sve do ure devete, jer sunce pomrča, a hramska se zavjesa razdrije po sredini. I povika Isus iza glasa: "Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!" To rekavši, izdahnu. Kad satnik vidje što se zbiva, stane slaviti Boga: "Zbilja, čovjek ovaj bijaše pravednik!" I kad je sav svijet koji se zgrnuo na taj prizor video što se zbiva, vraćao se bijući se u prsa. Stajahu podalje i gledahu to svi znaci njegovi i žene koje su za njim išle iz Galileje.

Ukop

I dođe čovjek imenom Josip, vijećnik, čovjek čestit i pravedan; on ne privoli njihovo odluci i postupku. Bijaše iz Arimateje, grada judejskoga, i iščekivaše kraljevstvo Božje. Taj dakle pristupi Pilatu i zaiska tijelo Isusovo. Zatim ga skinu, povi u platno i položi u grob isklesan u koji još ne bijaše nitko položen.

Razmišljanja uz evandelje:

**"Zaista Ti kažem:
danas ćeš biti sa mnom u raju!"**

Ova je Isusova riječ odgovor na zagovor, ali – uspostavimo najprije cijeli ovaj golgotski prizor. Isus je raspet između dvojice razbojnika, kako je već prorokovao Izajja: "I među zlikovce bi ubrojen." (...) Tzv. *Acta Pilati* lijevog razbojnika zovu Gistas (po nekim Gezma), a desnoga Dusmas – Dizma. Luka tom prizoru pridaže osobitu važnost, pa ga opširnije priповijeda i jedini donosi usrdnu molbu Dizminu i Isusov milosni odgovor. Očito mu je do toga bilo osobito stalo, jer je odgovaralo cijeloj milosnoj perspektivi njegova evandelja. Nije li Isus već u svome prvom nastupu u Nazaretskoj zbornici proglašio veliki jubilej, oprosnu "godinu milosti Gospodnje"? Ima nade za sve ljude, ima spasa za sve grešnike!

U svojim posljednjim časovima, u krajnjim smrtnim mukama, od svih ostavljen, a u srcu i u duši lišen osjećaja i same Božje blizine, golgotski Osuđenik doživljava najgrublje izrugivanje svih slojeva jeruzalemaca. Rugali su mu se svi prolaznici, glavari svećenički i pismoznanci, glavari i vojnici, pa i sami s njim obješeni razbojnici (Mt 27,44 i Mk 15,32).

I tu će Luka provesti važnu diferencijaciju između dvojice s njim obješenih razbojnika. Dok onaj lijevi, Gezma, daje svoj glas povećanju sveopće povike protiv Isusa i ruganja, desni razbojnik – Dizma – svrstava se u red one najmanje skupinice oko Križa Isusova koja s ljubavlju prati Umirućega i podržava njegove posljednje smrtne traje. Važno je zapaziti to dvojstvo, tu dvojakost stava prema Isusu: stav otpora i otklona i stav otvaranja i poklona – opredjeljenja za i protiv Isusa.

Nije li u ova dva razbojnika već naznačena lijeva i desna strana Posljednjeg suda? Iako je spasenje u konačnici čisti Božji dar, ono je takoder i u našim rukama. A kako je malo potrebno da se dogodi taj spasonosni most između neba i zemlje, te budemo spašeni: "Srce skrušeno i ponizno, Bože, nećeš prezreti", piše u psalmu *Miserere*.

I još nešto! Isus se na križu udostojao pozvati jednoga razbojnika da mu bude advokat, branitelj. No prije toga Luka ga prikazuje i kao Isusova katehistu. On, rekli bismo, pastorizira svoga osuđenog kolegu. Kori ga što se svrstava među Isusove izrugivače. Priziva mu u pamet strah Božji te ga želi skloniti barem na solidarnu samilost prema Isusu. Okrutno je pogrdjivati na smrt osuđenoga; to je još okrutnije ako ga pogrdjuje njegov suosuđenik. No, Dizma ide još dalje, on svjedoči o nevinosti Isusovoj. I još više, u toj sveopćoj zabuni i metežu, kad neprijatelji Isusovi triumfiraju, a prijatelji se posakrivaše u mišje rupe – osim male skupine najvjernijih žena i Ivana s prežalosnom Majkom – anonimni osuđenik ispovijeda vjeru u Kristovo mesijanstvo, u raspetomu prepoznaće mesijanskoga kralja. (...) Takva branitelja i takva ispovjedaoca Isus nije susreo za svoga zemaljskoga života. Drugi su ispovijedali njegovo mesijanstvo kad su bili svjedoci njegovih čудesa, a evo ovaj razbojnik postaje vjernik i zaufanik u Isusa, raspetoga na križu. Tako nam Luka u njemu ocrtava lik idealnoga Kristova vjernika i spašenika.

I sada nastaje mali, rekli bismo, ispovjedni dijalog između dvojice osuđenika, između dvojice umirućih – između desnog razbojnika i Isusa. Pošto je već priznao da je pravedno osuđen za svoje zločine, Dizma se obraća Isusu tako lijepom, psalmskom molitvom: "Isuse, sjeti se mene kada dođeš u kraljevstvo svoje!" A Isus mu uzvraća, najsvečanije: "Zaista, tebi kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!"

Ne osjećamo li u tim Isusovim riječima početnu intonaciju i snagu svih naših ispovjednih odrješenja kad svećenik – u ime Kristovo, ili točnije: Krist po svećeniku – izgovara nad skrušenim pokajnikom: "Ja te odrješujem od tvojih grijeha..." (...) On, Krist, kojega je taj razbojnik proglašio Nevinim, za uzvrat, njega preobrazuje u novo, nevino biće, stvara mu – rekli bismo – novo srce i nov duh. (...)

Kolike li nade, kolikog li obećanja u tim riječima! (...) Propovjednici vole spomenuti da je Dizma prvi, od samoga Isusa kanonizirani svetac. (...) Ovaj sveti razbojnik ima u Zagrebu svoju lijepu kapelicu. Podlete li od katedrale Kaptolem prema Sljemenu, na prvom raskršću – između Kaptola i Nove Vesi – стоји kapela sv. Dizme. Često onuda prolazim i njemu na čast, a njegovim srcem, molim Isusa: "Spomeni me se, Gospodine, u času smrti moje!" I u sebi s nadom proživljavam riječ Isusovu; "Još danas!"

Da, još danas, već danas želim, Isuse, biti s Tobom! Jer gdje si Ti, tu je raj! I dušom mi često prolaze dosjetljive riječi sv. Augustina koji u pohvalu svetoga razbojnika reče: "Blažena li razbojnika! Cijeli je život krao, na kraju je i nebo ukrao!" Gospodine, daj da već danas, daj da svakog dana – uvijek budem s Tobom. Ti u meni i ja u Tebi, kako si molio u Velikosvećeničkoj molitvi. Daj da budem s Tobom i po pričesti i po tom što ću svakoga čovjeka s kojim se sretnim poslužiti kao Tebe samoga.

Bonaventura Duda

(iz knjige "ISUSOV KRIŽNI PUT I SEDAM RIJEČI NA KRIŽU", str. 52-55)

Hrvatski prvotisak – Misal po zakonu rimskoga dvora, 1483.
IZ EVANDELJA PO SV. LUKI, Lk 24, 13–35

Tumač nekih manje poznatih riječi (ě = ћ = i; e; je):

besta iduća – išla su; *dan' uskr'senija* jego – u dan njegova uskrsnuća; *v' vas'* – u selo; *ostojiće* – udaljenu; *glagolahota* – gororahu; *o vsēh' priključih se o isusē* – o svemu što se dogodilo s Isusom; *i bisi besedujućima ima* – i dok su razgovarali; *oči že jeju držasta se* – njihovim pak očima bi uskraćeno; *jego* – ga, njega; *čto sut' slovesa sija* – kakve su to rijeći (kakav je to razgovor); *imi že stezajeta se* – kojima (rijecima) se sporite; *iduća* – dok idete; *jestu dresela* – žalosni ste; *otvećav'* – odgovorivši; *jemuže ime klēopa* – koji se zvao Kleofa; *prišlac'* – stranac, došljak; *bivših' v nem'* – što se zbilo u njem; *v sie d'ni* – ovih dana; *kih'* – kojih (što se dogodilo); *rěsta* – rekoše; *jaže* – ono (množina od ježe); *iže bisi* – koji bijaše; *slovom'* – riječju; *kako ji predaše* – kako ga predaše; *ar'hierē i knezi* – svećenički poglavari i knezovi (starještine); *osujenije semrti* – smrtnu osudu; *nadējahon se* – nadasmo se; *jako ta jest* – da je on; *i propeše ji* – i raspeše ga; *ta jest' taj je* (to je onaj); *hotē izbaviti izdraile* – koji će izbaviti Izraela; *nine* – sada; *treti dan' jest'* – treći je dan; *nad vsēmi* – povrh svega; *otneliže sija bēše* – otkako se to dogodilo; *na* – nego; *jeterie* – neke; *užasiše ni* – uzbuniše nas, prestrašiše nas; *ne obrētoše* – ne nađoše; *glagoljuče* – govoreće; *vidēnie anjela* – ukazanje anđela; *iže ji glagoljut'* živa – koji ga govore, tj. koji o njemu govore da je živ; *nesmislna* – bezumni; *ježe* – koje, što; *jaže glagolaše* – što govorиш; *ne tako li podobaše postradati hr'stu* – zar nije morao Krist tako trpjeti; *načan'* – počev(ši); *skazovaše jima* – tumačio im je; *k vasi v njuže ta iděšeta* – selu u koje su oni išli; *tvoraše se dale ili* – činjaše se da će ići dalje; *nujahota ji* – nukaše ga; *jako pri večeri ti jest'* – jer je večer; *oblezi* – ostani; *vnide* – uđe, uniđe; *prijam'* – primivši; *vzleže* – sjede; *otvrěsta se* – otvoriše se; *ot očiju jeju* – s njihovih očiju; *rěsta* – rekoše; *srce naju* – naše srce; *vzgorašese* – gorjelo je; *v naju* – u nama; *savkuplšese* – skupljene; *jedinnadesete* – jedanaestoricu; *ta povědaše* – on pripovjede; *ta jaže* – on što; *poznasta ji* – poznaje ga.

UKAZANJE UČENICIMA NA PUTU U EMAUS

Lk 24, 13-35

I gle, dvojica su od njih toga istog dana putovala u selo koje se zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezdeset stadija. Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i raspravliali, približi im se Isus i pode s njima. Ali prepoznati ga – bijaše uskraćeno njihovim očima. On ih upita: "Što to putom pretresate među sobom?" Oni se snuždeni zaustave, te mu jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori: "Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?" A on će: "Što to?" Odgovore mu: "Pa ono s Isusom Nazarećaninom, koji bijaše prorok – silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom: kako su ga glavari svećenički i vijećnici naši predali da bude osuđen na smrt te ga razapeli. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. Ali osim svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo. A zbuniše nas i žene neke od naših: u praskozorje bijahu na grobu, ali nisu našle njegova tijela pa dodoše te rekoše da su im se ukazali anđeli koji su rekli da je on živ. Odoše nato i neki naši na grob i nađoše kako žene rekoše, ali njega ne vidješe." A on će im: "O bezumni i srca spora da vjerujete što su proroci navijestili! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?" Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu. Uto se približe selu kamo su isli, a on kao da htjede dalje. No oni navaljivahu: "Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku!" I uniđe da ostane s njima.

Dok bijaše s njima za stolom uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše. Uto im se otvore oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju. Tada rekoše jedan drugome: "Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putom govorio, dok nam je otkrivaо Pisma?" U isti se čas digoše i vratiše u Jeruzalem. Nađoše okupljenu jedanaestoricu i one koji bijahu s njima. Oni im rekoše: "Doista uskrsnu Gospodin i ukaza se Šimunu!" Nato oni pri povjede ono s puta i kako ga prepoznaše u lomljenju kruha.

Razmišljanja uz evanđelje:

A mi smo se nadali

To je jedan od najljepših Lukinih odlomaka. Pravi književni biser. Dva Učenika vraćaju se u svoje selo. Sve su nade izgubljene. A koje li su sve nade gajili, dok su bili u Isusovu društvu! To nam daje naslutiti riječ koju mu, ne prepoznajući ga, rekoše: "A mi smo se nadali." Što mi očekujemo od svojega kršćanstva? Što mi očekujemo od svojega prianjanja uz Krista? Rado bismo prihvatali sve što nam nudi i obećava, ali ne uz cijenu njegova puta. "Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi i tako uđe u svoju slavu?" Tu je temeljni nesporazum s Kristom. Sporimo se s njim - kao u svoje vrijeme apostoli, naročito Petar – sporimo se oko njegova puta. "Nije li trebalo" prikriveno upućuje na Božji plan spasenja koji vodi kroz trpljenje.

Uskrsna je radost zarazna

Evanđelje je nadahnulo najveće umjetnike (sjetimo se Rembrandtova Emausa) svojom večernjom idilom. Koliko je bogat značenjima poziv one dvojice: "Ostani s nama, Gospodine, domala će večer i dan je na izmaku!" Isus voli biti pozvan, voli doći u goste. "Evo stojim na vratima i kucam: blago onom tko mi otvori vrata, uči ču k njemu i večerat ču s njim" (Otk 3,20). Umijemo li pozvati Isusa u goste: u svetoj pričesti – u ljubavi i dobroti prema siromasima – u uzajamnoj susretljivosti – u pažljivu čitanju Sv. pisma – u molitvi... Nitko nije tako postupao s kruhom kao Isus. To bijaše baš njegova gesta. Po tom su ga prepoznali. Ni časa nisu časili. Požuriše se javiti suučenicima. Kršćanska radost, kršćansko uvjerenje je zarazno. Uskrsna vjera "žeže" i stvara svjedoke, evangelizatore. Možda se zato tako malo poznajemo s Isusom, što smo rijetki pričesnici? Možda smo tako malo gorljivi kršćani, što nam se srca ne hvata Isusova riječ?

Bonaventura Duda

(iz knjige: "U PLEMENITU SRCU", str. 140-143)

માર્ગ મુદ્દામણે

રૂમની

ફિલોમાર્ક હે જાનનીયા
જ હેમેરીબા લાભાકાર
હિન્દ જાનની રાહી કાન હેન
જાનની હારુનીય રેન
ઘ રેની દાનક જાનાય હે
જ હાની બાનક હારુન
હાનીની વાજારી રાન જાન
સાન ચાન હેનીનીય
સાન ચાન હેનીનીય

ŽIVOT I SMRT

Ukrajinska narodna priča

હેઠાં હે અમનીયા બમેરા ર માંડા હે કાશાની. જાનકારીની કાશાની,
બાનકારીની મની. પ લાનીએમાંની હે બ્રાની ટીપી હેની: હેમેરીબાનીયાન
ર મેરીનીયાન. મુખાની હે માંડા હેનીનીય.

હિન્દ હેમેરાની હે હીની મેરીનીયાન કાનુંલાયાન. પરિય રહેની હેમેરી
નાની, લાની ર હેનીનીયાન. પ્રાનીની હે સાન લાની બાનીની હે લાની રાન
લાન, હ બરા લાન ર માંડા લાનાયાન.

બાની મનેલ ર અનીય જાનીનીયાન, કાનીય લાન હે માંડાનીય લાનાયાન. પાનુંધારી
ર કાશા, કાનીય લાન મનીય. પ માંડા કાનીય લાન હે રેનીની લાનીનીયાન.

- હીની હે હીની? - ફળાયા.

- ર મનેરીબાનીય લાન? હી હીની રૂમની. પ્રાયાની હીની પાનુંધારીનીય
હોયા.

હીનીનીય માંડા અનીયાન:

- હીની, રેમેરા લાન પાનુંધારીનીય હોયા! પાનુંધારીનીય લાની! પાનુંધારીનીય હે
મનેરીનીય મેલ મેરીનીય લાની, હ બરા મનેરીનીય મેરીનીય લાની. મનેરીનીય હે
લાનીનીય લાનીનીય.

જાનની રાનીનીય કાશાનીય લાની ર કાશા:

- બરાની મેરીનીય!

પ કાનીનીય બાનીનીય બરાનીનીય લાની હે મનેરીનીય ર કાનીનીય લાની કાશાનીય
મનેરીનીય લાની. પ માંડાનીય મેરીનીય બરાનીનીય, મેરીનીય પ કાનીનીય
લાની કાનીનીય લાનીનીય, માનીનીય લાનીનીય. પાનુંધારીનીય મનેરીનીય હે
લાનીનીય લાનીનીય. હ કાનીનીય મનેરીનીય લાનીનીય! હીનીનીય માંડાનીય મેરીનીય

- የሆኑና, ሰጠኑ እንደሩስት?
 - የሆኑና የሆኑና ተመዝግበዎች እና የሚከተሉ ዘመኖች - የሆኑና የሆኑና የሚከተሉ ዘመኖች ተመዝግበዎች. ቀጥል እና የሆኑና የሆኑና የሚከተሉ ዘመኖች ተመዝግበዎች ተመዝግበዎች. የሆኑና የሆኑና የሚከተሉ ዘመኖች ተመዝግበዎች.

- የዚህ ማረጋገጫ አንቀጽ በዚህ ደንብ መሆኑን የሚያስተካክለ ሲሆንኝ.
 - በዚህ ማረጋገጫ ደንብ መሆኑን የሚያስተካክለ ሲሆንኝ:
 - የዚህ ማረጋገጫ በዚህ ደንብ መሆኑን የሚያስተካክለ ሲሆንኝ.

- კამა შე მისაც, მისურა იხი უავრ! - გ გონი დაწყობა ითხოვს ეჭვა.

የኢትዮጵያ የደንብ ማረጋገጫ አስተዳደር ተችል ተስፋል ተስፋል ተስፋል

- ප්‍රධානීන් සංගම තුනු අත්‍යුත්‍ය මූල්‍ය නිර්මාණය කිරීම.

ମହାକାଳ ଶୁଦ୍ଧିତ୍ୟାଗ :

- የወጪው መደረግ. ይከተሉ በቃል እና ቀን የሸዋስትሪያ የሚመለከት ይችላል.
 - ስለ ጠቅላላ ተደርጓል! - ቤት ይሰራል የሚመለከት.

ՑԱՇՈՐԵ ՄԻԿԴ ԽՈ ՆԱՄԵՄԿ: ՆԱՄԵ ԵՐԵ ՑՈՒԵՍՈ? Ա ՇԿՏԵՄԵ ՑՎԵ-
ՄԵՄԵՄԿ ՑՎԵՑԿ. ՑՈՒԵ ՔԻ ԽՖՄԿ ՑԵՍԿԵՑ Ե Խ ՍՊԳԵ ՑՄԱԿՄԵԿՈՒՄ.

- ແກສະກິດ - ລວມຂອງລາຍລະອຽດ

ମାତ୍ରା କଣ୍ଠରେ ଏହି ପଦମାତ୍ରା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

8 106888 103 26910.

ԱՆԴՐԻԱԳՐԱՄ

১৮৬৩

ദിവസമായി നിരക്ക് മാറ്റം പോലെ
 വരുത്തിയാണ് അനുഭവിക്കുന്നത്

 കുമ്മാ മാറ്റം പോലെ വരുത്തിയാണ്
 വരുത്തിയാണ് അനുഭവിക്കുന്നത്

 കുമ്മാ മാറ്റം പോലെ വരുത്തിയാണ്
 വരുത്തിയാണ് അനുഭവിക്കുന്നത്

ŽIVOT I SMRT

Ukrajinska narodna priča

ወደዚሁም የዚሁም አገልግሎት ተስተካክለሁ. ይህንን የዚሁም አገልግሎት ተስተካክለሁ ይህንን የዚሁም አገልግሎት ተስተካክለሁ.

- မြန်မာ အေးမြေး? - ချမှေးပြု။

- ՀԵ, ՎԵՄԵՔ ԱՑ ԹԳՒՅՈՒՆ ԽՈՏԻ! ՊԳԱԿ ԵԿՄԵՑ ԱՅՉԵ! ՑԲԱԿ ՄԵՄՈՑՆ ԻՔ ՄՄԵԺՈՒ ՄԵՇ ՄԵՄՈՑՆ ԾՎԱ, Կ Ե՛ ՍԵԿ ՄԱԵԼՈՒ ՄԵԿ ՀԵՇԵ. ՄԵՋՄ ՎԻՄՈՑ ԻՔ ՀԱՅՈՒ ՄԵՇ ՀԱՅՈՒ ԱՅՆ ՄԵՄՈՑՆ.

8. ፳፻፲፭ የፌዴራል አዲስ በርሃን ስምምነት የሚያሳይበት ይችላል፡፡

- ЯРЫК ТҮБҮЗ!

የዕስም የሚያለውን በቻ ስት ተከተልበት ይችላል. በዕስም የሚያለውን በቻ ስት ተከተልበት ይችላል.

- የሆኑና, ሰሙናዎች?
 - የፌዴራል ነው በዚህ ውጤት ይሞላል - የፌዴራል ነው በዚህ ውጤት ይሞላል.

- የዚህ አገልግሎት በዚህ ማረጋገጫ መሆኑን የሚያስተካክለ ሰነዶች እንደሚከተሉ ይችላል.
 - የዚህ ማረጋገጫ መሆኑን የሚያስተካክለ ሰነዶች እንደሚከተሉ ይችላል.
 - የዚህ ማረጋገጫ መሆኑን የሚያስተካክለ ሰነዶች እንደሚከተሉ ይችላል.
 - የዚህ ማረጋገጫ መሆኑን የሚያስተካክለ ሰነዶች እንደሚከተሉ ይችላል.

በዚህ የዚህ ስምምነት በዚህ አገልግሎት የሚያስፈልጉ ይችላል.

- ပြောသမ်းက အကျင် ဖစ်ခဲ့သော တော်ဝန်က အောင်။
 - မြန်မာရွှေ ပုံစံများ :
 - မြန်မာရွှေ လောင်း၊ ထို့ကြောင်း အဲ အောင် ပြောသမ်းက အကျင် ဖစ်ခဲ့သော တော်ဝန်က အောင်။
 - ရှေ့ ပြောသမ်းက အကျင် ဖစ်ခဲ့သော တော်ဝန်က အောင်။

ՑԳ-ՑՈՒՅ Ե ՊԿՀ Շ ԸՆԴԵԾԵԿ: ՑՄԱՐ Ե ԱԲ ԽՎԱԼԵԱ? Ա ԷԿԱՑԵԱՄ-
Ա ՄԱՐԵԱՄԿ ՑՎԵՑԵԿ. ՑԻՄԱՅ ՏԿ ՊԹՎԱՑ ՎԵՄԿՑ ՑԵ ՊԱՏԵԱ ՔՄԱՐՄԱԿՈՒՄ.

- 先ヨリ市井 - 四百四十八歳の市井四郎。

የመጀመሪያ የሚከተሉት በቻ ስምምነት እንደሆነ ይፈጸማል፡፡

- ወደዚህ የሚከተሉት ነው:

8 106888 11P3 369HP.

S REDOVITE MJESEČNE TRIBINE ПРЕДСДАВАЧА

Da biste se upoznali sa sadržajem prošlih predavanja na našoj tribini, donosimo ovdje sažetke koje su sastavili sami autori.

*fra Izak Špralja: Glagoljaško pjevanje
(11. siječnja 1994.)*

Glagoljaško pjevanje je liturgijsko pjevanje na staroslavenkom jeziku hrvatske redakcije i rimskom obredu. Kako upućuje sama riječ "staroslavenskom jeziku hrvatske redakcije", glagoljaško pjevanje je hrvatsko liturgijsko pjevanje onih područja gdje se je bogoslužje obavljalo na staroslavenskom jeziku (Istra, Hrvatsko primorje, Gorski kotar, Lika, sjeverna, srednja i južna Dalmacija itd.).

Glagoljaško pjevanje se prenosilo samo usmenom predajom, a s obzirom na jezik prilagođavalo se je novonastalim prijevodima liturgijskih tekstova (šćavet, živi hrvatski jezik), pa ga i danas možemo susresti i veseliti se činjenici da još (prigodice) živi u nekim župskim zajednicama hrvatskog priobalnog područja.

Za glagoljaško pjevanje kakvo danas susrećemo da živi ili kako su ga u ovom našem stoljeću zapisali naši zapisivači, mogli bismo reći da obiluje folklornim izričajem zemljopisnih područja na kojima je živjelo. Uza sve (folklorne) razlike koje upućuju na različitost, ne izostaju oni glazbeni postupci na temelju kojih ne bi valjalo isključiti pretpostavku da je u početku glagoljaško pjevanje bilo jedinstveno na svim područjima.

Sve veće zanimanje za ovakva pitanja među sve većim brojem prijatelja glagoljice pronalazit će, zasigurno, sve više podataka na temelju kojih će biti moguće razjasniti i područje hrvatskog glagoljaškog pjevanja.

*dr fra Petar Bašić: Jezik i liturgija – s posebnim osvrtom na hrvatsko glagoljaštvo
(8. veljače 1994.)*

Predavač je u uvodu istaknuo važnost liturgije u životu naroda. Liturgijske su knjige mnogim narodima bile temelj njihove književnosti i prosvjete, a liturgijsko je djelovanje i danas, osobito u višejezičnim zemljama, usko povezano s narodnim osjećajem i s narodnim interesima.

Zatim je govorio o uporabi jezika u liturgiji kroz povijest. Crkva se dugo spontano prilagođavala praktičnim potrebama, ali je s vremenom počela gubiti korak s razvojem živih jezika. Na zapadu je, osobito zbog superiornosti latinske kulture, latinski jezik postupno prevladao te je sa zapadnom liturgijom toliko srastao da se počeo osjećati njezinim sastavnim dijelom. No u liturgiji je zbog nepomičnosti ostao i kad je prestao biti sredstvom sporazumijevanja. Nerazumljivost latinskog jezika mogla je lako odvesti u magijsko shvaćanje, koje susrećemo u nekim drugim religijama, a po kojem jezik i nije sredstvo komunikacije – učinak se proizvodi samim fonetskim ostvarenjem. Uvođenjem živih jezika u liturgiju, II. vatikanski sabor otklonio je svako magijsko obilježje latinskog jezika.

Kad se na II. vatikanskom saboru raspravljalo o uvođenju živih jezika, naši su biskupi s ponosom spominjali naš primjer: uporabu narodnog jezika u liturgiji.

Sa širenjem živog jezika poslije sabora, ponovno se pojavilo pitanje liturgijskog jezika. Težnje za posebnošću liturgijskog jezika pojavljuju se u svim suvremenim jezicima. Hrvatska je liturgijska tradicija bogata ali nedovoljno proučena i poznata. To se osobito osjetilo kad se prevodila Biblia (1968.) i liturgijske knjige (1969.–1980.). Odnos standardnoga hrvatskog jezika i hrvatskog liturgijskog jezika kod nas nije proučavan.

Na kraju je predavač govorio o čirilometodskoj baštini u Hrvatskoj. U Hrvatskoj je djelo Sv. braće pustilo duboke korijene i najduže se održalo. Ono je početak jednoga socio-kulturnoga procesa. Uključuje početak i razvoj narodnog pisma, jezika i individualnosti. Čirilometodska baština, i pod najtežim okolnostima uporno čuvana i brižljivo sačuvana, štitila je kroz vjekove hrvatsku etničku posebnost. Akademik Brozović s pravom ubraja glagoljaštvo u glavne kulturne i civilizacijske razlikovne osobine hrvatskog nacionalnog bića. Hrvatsko glagoljaštvo, zaključio je predavač, imalo je za nas značajnu ulogu u prošlosti, a može nam biti i danas važan izvor nadahnuća.

PISMA PRIJATELJA GLAGOLJICE

U svibnju 1993. godine dobili smo pismo gospodina *Svetka Ušalja* iz Gabonjina (adresa: Malinska 51511, Gabonjin 103) na otoku Krku, koji vodi grupu mlađih ljubitelja glagoljice i koji nam piše: ... *Pri spomenu našeg nam Krka i našega kraja, nadasve dragog, ispunjava nas ponosom što smo ovdje rođeni i što tu živimo. Vjerujte nam da sada još više želimo učiti i da glagoljica i sve vezano uz nju trajno ostane u nama. Ono osnovno smo postigli. Naučili smo azbuku, pomalo čitati i pisati i nadasve ono najljepše, probuđeni ponus na ono što jesmo: "Boduli". Ima nas ovdje i daka i težaka, zanatlija i inžinjera. Volje i entuzijazma ne nedostaje, jedino nam fali prikladno štivo za čitanje. Gospodin Ušalj nam je poslao i pjesmu "V ton pojtu pod gorun" pisanu kurzivnom glagoljicom.*

U Gabonjincu djeluje "Društvo prijatelja glagoljice z Gabonjin", čiji članovi su većinom učenici, a vodi ih gospodin Svetko Ušalj. U tom malom mjestu blizu Malinske izlazi list "Hrusta" (Gromača), kojeg uređuje vlc. Nikola Radić (Krk, Dinka Vitezića 11). U nekoliko navrata objavljeni su prilozi o glagoljici.

Prošle godine je u Puli otvorena prva privatna osnovna škola u Hrvatskoj – OŠ. Juraj Dobrila. Naša članica *Jadranka Ostić*, slikarica iz Pule, obavještava nas da djeca već u prvom razredu imaju Glagoljicu kao izborni predmet tijekom cijelog polugodišta. Svrha je najprije likovno opismenjavanje djecé, a kasnije će se koristiti i u nastavi hrvatskog jezika i matematike. U poučavanju glagoljice za najmlađe Jadranka Ostić ima već bogato iskustvo koje će, vjerujemo, biti dragocjeno i za provedbu programa u drugim osnovnim školama. Spomenimo da je Jadranka Ostić imala nekoliko vrlo zapaženih izložbi na kojima je glagoljicu koristila kao sredstvo svog osebujnog likovnog izraza.

Darko Žubrinić

NAJAVE

МПГ оdržava redovitu tribinu s predavanjima iz glagoljaške baštine *drugim utorkom svakog mjeseca u 19 sati* u dvorani B4 Elektrotehničkog fakulteta, Vukovarska 39, ulaz iz Unske 3.

U 1994.g. planiraju se do ljetnih praznika još ova predavanja:

10. svibnja, akademik Milan Moguš : <i>Hrvatski rani tisak – u povodu 500. obljetnice senjskoga glagoljaskoga Misala,</i>
14. lipnja, prof.dr Ante Sekulić : <i>Pavlini i glagoljica.</i>

Srdačno pozivljemo sve ljubitelje hrvatske kulturne baštine da dođu na naša predavanja.

U dane 21. i 23. lipnja (utorak i četvrtak) bit će u organizaciji МПГ održan tečaj glagoljičkog tiska na računalima na Elektrotehničkom fakultetu, Zagreb, Vukovarska 39, ulaz iz Unske 3 u 19 sati. Cijena tečaja, uključujući disketu s glagoljičkim fontovima iznosi 70 000 HRD. Prijave se primaju srijedom od 13 do 14 sati na tel 629-961 (Žubrinić).

Molimo sve članove МПГ da uplatu godišnje članarine u iznosu od 4DM (dinarska protuvrijednost) izvrše na žiro račun Zagrebačke banke broj: **2320446508**.